

z Rievaulx, który w ostatnich kongresach bił wszelkie rekordy. Jest to poniekąd usprawiedliwione, ponieważ badacze przygotowują specjalne konferencje na 2010 rok, kiedy to przypada 900. rocznica urodzin tego świętego opata cysterskiego. Za przykładem poprzednich lat, wiele wykładów tu przedstawionych, wcześniej czy później, trafi do publikacji, dając nam coraz lepszą wiedzę i znajomość problematyki cysterskiej; jest to niewątpliwie wspaniały wkład podobnych kongresów. Życmy tylko sobie, by znalazło się więcej polskich badaczy pośród tych czołowych znawców, których spotyka się tu rokrocznie.

Ks. Ryszard Groń – PWT, Wrocław

17. MIĘDZYNARODOWY KONGRES EUROPEJSKIEGO ŚREDNIOWIECZA (Leeds, University of Leeds, 7-10 VII 2008)

Międzynarodowy Kongres Mediewistyczny w Leeds, w Wielkiej Brytanii, jest organizowany przez Instytut Studiów Mediewistycznych Uniwersytetu w Leeds. Zajmuje on drugie miejsce w świecie, jeśli chodzi o tematykę (mediewistyczną) i rozmach organizacyjny po podobnym Kongresie w Kalamazoo (USA) na West Michigan University, natomiast pierwsze miejsce w Europie. Podczas gdy ten ostatni ma za sobą długą tradycję, sięgającą swymi początkami 1962 r. (wtedy był to już 43. kongres), to ten pierwszy jest o wiele młodszy, liczący sobie dopiero 14 lat (od 1994 r.). Podobnie jak tamten, odbywa się również co roku i przybiera podobną formę organizacyjną, jednak jego tematyka jest zawężona tylko do europejskiego średniowiecza, stąd jego pełna nazwa: Międzynarodowy Kongres Europejskiego Średniowiecza (*International Congress of the European Middle Ages*). Problematyka tegorocznego kongresu, pod nazwą *Naturalny świat* (*The Natural World*), zbiegła się z ogłoszonym przez ONZ w tym roku Międzynarodowym Rokiem Planety Ziemia, stąd wszystkie wykłady w jakiś sposób dotyczyły tej tematyki, jakkolwiek dotyczyły średniowiecznej Europy.

Przygotowawczy etap kongresu, jak każdego roku, obejmował składanie krótkich streszczeń-propozycji wykładów, które należało przesłać do 31 VIII 2007 r., by później specjalna komisja fachowców mogła je sklasyfikować i przydzielić do poszczególnych sesji. W tym roku przygotowano 305 takich sesji, w każdej po 3 lub 4 wykłady. Były one prezentowane z reguły w j. angielskim (z nielicznymi wyjątkami) w salach i aulach uniwersytetu, od poniedziałku do środy (7-9 VII), w godzinach przed- i popołudniowych: 2 sesje przed południem (9.00-10.30, 11.15-12.45) i 2 sesje po południu: (14.15-15.45, 16.30-18.00), przy czym każdy wykład miał przewidziany czas trwania: 15-20 min. Ich tematyka była zróżnicowana w zależności od zainteresowań poszczególnych prezydentów, jakkolwiek będąca jakoś związana z naczelną ideą Kongresu.

Wydana specjalnie książka-przewodnik zawierała wykaz i szczegóły każdej sesji z jej wykładami i wykładawcami. Jej przejrzanie daje wgląd w szeroki wa-

chlarz średniowiecznej różnorodności życia, którym zajmował się ten kongres. Wystarczy tu tylko wymienić dziedziny, z jakich były prezentowane sesje, by zorientować się w ogromie tego zakresu: administracja, antropologia, archeologia, architektura kościelna i świecka, archiwalia, historia sztuki i dekoracji, studia biblijne, bibliografia, studia bizantyńskie, prawo kanoniczne i świeckie, dyplomacja, datowanie w studiach mediewistycznych, wyprawy krzyżowe, życie codzienne, demografia, historia Kościoła, ekonomia, wychowanie, epigrafia, studia ludowe, studia ogólne, genealogia, geografia, hagiografia średniowieczna i współczesna, studia arabskie i muzułmańskie, literatura i językoznawstwo (celtyckie, duńskie, frankońsko-francuskie, germańskie, greckie, italsko-włoskie, łacińskie, staro- i średnioangielskie, skandynawskie, semickie, hiszpańskie, portugalskie oraz pozostałe), pobożność i tradycja, klasyczne dziedzictwo, oratorstwo, wiedza powszechna, nauka, liturgia, manuskrypty i paleografia, studia marynarskie i żeglarskie, medycyna, mediewalizm i antykwarianizm, mentalność, historia militarna, monastycyzm, muzyka, numizmatyka, onomastyka, taniec, teatr, religie pogańskie, filozofia, polityka, historia druku, życie religijne, retoryka, homiletyka i przepowiadanie, seksuologia, historia społeczna, nauczanie, technologia, teologia, studia kobiece.

Wobec powyższego, nie sposób tu nawet dokonać szczegółowych analiz poszczególnych sesji, nie mówiąc już o ich elementach składowych, czyli wykładach, bo jest to po prostu niemożliwe. Trzeba natomiast wspomnieć o specjalnie zaproszonych z wykładami czterech gościach, którzy uświetnili ten Kongres występując na jego otwarcie i później w trakcie trwania, powodując w dalszej części dyskusje panelowe: Richard C. Hoffman (York University w Toronto) – *Natura i kultura, kultura i natura w średniowieczu oraz w studiach średniowiecznych* (*Nature and Culture, Culture and nature in the Middle Ages and in Medieval Studies*); Oliver Rackham (Cambridge University) – *Czym był świat naturalny w średniowiecznej Europie* (*What was the Natural World in Medieval Europe*); Loyd Grossman (National Museums Liverpool) – *Historia, publiczność i polityka: wyzwania w zachowywaniu średniowiecza* (*History, the Public, and Politics: challenges in conserving the Middle Ages*); Patrick J. Geary (University of California, Los Angeles) – *Język i władza w XI wieku* (*Language and Power in the 11th Century*).

Obok autora tego sprawozdania, który wystąpił z wykładem pt. *Porządek natury jako znak miłości Bożej w dziełach Aelreda z Rievaulx* (*The Order of Nature as a sign of God's Love in works of Aelred of Rievaulx*), można było tu spotkać również kilku polskich badaczy. Swoje sesje (308 i 1116) zorganizował tu np. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dużym ułatwieniem jest tu zapewne stosunkowa bliskość terytorialna, w porównaniu z Kalamazoo. Być może w środowiskach mediewistycznych w Polsce znana jest coroczna inicjatywa kongresów w Leeds; dobrze by było, gdyby o niej wzmiankowano częściej, by mogło mieć do niej dostęp więcej zainteresowanych, nie tylko czerpiąc z tego wiadomości, ale także dając swój twórczy wkład. Następnym kongres w Leeds jest przewidziana

ny ma 13 VII 2009 r. pod hasłem: *Herezja i ortodoksja (Heresy and Orthodoxy)*, w związku z przypadającą w przyszłym roku 800. rocznicą wyprawy krzyżowej przeciw albigensom.

Ks. Ryszard Groń – Wrocław, PWT

18. RECEPCJA OJCÓW KOŚCIOŁA I ICH PISM W ŚREDNIOWIECZU: TWORZENIE SIĘ TRADYCJI KOŚCIELNEJ (Paris, Centre Sèvres des Jesuites, 11-14 VI 2008)

Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów nad Teologią Średniowieczną (*Internationale Gesekkschaft für Theologische Mediävistik = Société Internationale pour l'Étude de la Théologie Médiévale*) z siedzibą we Frankfurcie nad Menem zorganizowało w dniach 11-14 VI 2008 r. w jezuickim Centre Sèvres w Paryżu międzynarodowy kongres nt. **Recepcja Ojców Kościoła i ich pism w średniowieczu: tworzenie się tradycji kościelnej** (*Réceptions des Pères et de leurs écrits au Moyen Âge: Le devenir de la tradition ecclésiale*). Komitet naukowy, kierowany przez Michela Fédou SJ i złożony z przedstawicieli europejskiej mediewistyki (Nicole Bériou, Adriano Oliva OP, André Vauchez, Reiner Berndt SJ), zaproponował tym razem jako temat obrad problem recepcji Ojców Kościoła i ich pism w średniowieczu w aspekcie formowania się kościelnej tradycji. Referaty i komunikaty pogrupowane zostały w dziesięciu sekcjach i objęły zagadnienia związane z różnorodnymi drogami przekazu spuścizny Ojców Kościoła w średniowieczu, inspirowaną przez nich interpretację Biblii, wpływem na kształtowanie się kościelnej doktryny oraz argumentacją filozoficzną i teologiczną, a także hagiografię, duchowość i wkład patrystyki w rozwój średniowiecznej świadomości na płaszczyźnie antropologii, socjologii i polityki. Początek kongresu stał się okazją do pogłębionej refleksji nad zasadniczym problemem rozumienia i obecności w średniowieczu autorytetów patrystycznych, określanych mianem *Patres*. Bogaty program ukazał szerzej ogromną rolę autorytetu Ojców Kościoła w rozwoju średniowiecznego życia religijnego i intelektualnego, począwszy od egzegezy biblijnej, poprzez decyzje Magisterium Kościoła, kontrowersje o charakterze filozoficznym i teologicznym, a skończywszy na ikonografii i średniowiecznych doktrynach politycznych. Choć wystąpienia poszczególnych prelegentów najczęściej nawiązywały do dominującej roli św. Augustyna, św. Grzegorza Wielkiego i św. Hieronima w średniowieczu, to jednak nie zabrakło również odniesień do Ojców greckich i ich obecności na obszarze chrześcijaństwa łacińskiego, a także recepcji myśli Ojców zachodnich na terenie cesarstwa bizantyjskiego.

W kongresie wzięli również czynny udział przedstawiciele polskich środowisk naukowych. Dr hab. Mikołaj Olszewski (Warszawa, Instytut Filozofii i Socjologii PAN) przybliżył uczestnikom problem obecności myśli św. Augustyna w średniowiecznych dyskusjach wokół natury teologii (*Le rôle des „auctoritates” d'Augustin dans la réflexion sur la nature de la théologie chez les auteurs de l'ordre*